

Arkæologi på Sydvestjyske Museer

Udgravningen af Riber Ulfsborg – en afbrændt træborg ødelagt i 1154?

By Mosvs

(<http://sydvestjyskemuseer.files.wordpress.com/2013/11/sjm200db-139.jpg>)

Borgbanken består af grålige hedetørv anlagt på den naturligt dannede brune tørveflade. Kun den nederste lille meter er bevaret af det oprindelig omkring seks meter høje voldsted. Foto: Sydvestjyske Museer.

Sydvestjyske Museer udgraver i disse uger voldstedet *Riber Ulfsborg*, som ligger i engene nord for Tange Plantage, ca. 3 km øst for Ribe. Udgravningen finder sted, da borgen langsomt ødelægges af pløjning og dræning og finansieres af en bevilling af Kulturstyrelsen.

Allerede i 1530 er lokaliteten omtalt som Riber Ulfsborg, men ellers er der ingen historisk viden om stedet. Riber Ulf var en stormand, som spillede en vigtig rolle under borgerkrigene mellem Sven, Knud og Valdemar. Han var allieret med Sven Grathe og led samme skæbne som Sven efter nederlaget på Grathe hede i 1157.

Voldstedet blev delvis sløjfet tidligt i 1800-tallet, hvor 5 alen blev gravet af toppen. Hvordan borgbanken så ud før afgravningen, ved vi ikke med sikkerhed, men de ældste matrikelkort over ejerlavet Tange By, som stammer fra o. år 1800, afbilder en cirkulær banke på omkring 35 m i diameter.

I den igangværende udgravning på Riber Ulfsborg er det nederste af den tørvebyggede borgbanke med tilhørende, lav voldgrav afdækket. Voldgraven er fyldt med delvis afbrændt tømmer og store mængder sten af varierende størrelse. Tre kraftige stolper ved bankens fod er rester af borgens port. Efter førnævnte afgravning i 1800-tallet fremstår banken i dag meget flad, men sandsynligvis har den oprindeligt rejst sig mindst 6 m over det omgivende landskab som en stejl, cirkulær høj med flad top.

Langs topfladens yderkant har der nok stået en palisade og indenfor denne et højt, træbygget tårn. Blandt træet i voldgraven er fundet naturlige, utildannede rafter, som muligvis har udgjort stolperne i en sådan palisade. Andet tømmer i voldgraven er derimod tildannet og af sådanne dimensioner, at det kan have fungeret som planker og jordgravede stolper i tårnkonstruktionen. Heriblandt to firsidede stolper på 35 x 35 cm, hvoraf den ene er bevaret i seks meters længde.

(<http://sydvestjyskemuseer.files.wordpress.com/2013/11/sjm200db-138.jpg>)

Der arbejdes med fremgravning og registrering af borgens tømmer. Stenene er kasteskyts fra det slag, som ødelagde borgen, måske i 1154. Foto: Sydvestjyske Museer.

De mange brandspor på det bevarede træ tyder på et voldsomt endeligt for Riber Ulfsborg og indtil videre én dendrokronologisk prøve daterer borgens anlæggelse til tidsrummet 1140-55. Tre andre prøver kunne ikke dateres helt så præcist, men har alle sandsynlige fældningstidspunkter i tidsrummet 1100-55. Det øvrige spinkle fundmateriale peger entydigt i samme retning. Der er således ingen tvivl om, at den kortlivede borg er anlagt omkring midten af 1100-årene og afbrændt og ødelagt kort derefter.

Fundet af de mange sten i voldgraven og på det nederste af bankens sider synes at være kasteskyts, som vel primært har været anvendt af borgens forsvarere. Af Saxo kan man udlede, at slyngekastere, bueskytter og rytteri udgjorde de væsentligste elementer i opbygningen af datidens hærstyrker. Stenene på Riber Ulfsborg kan have fungeret som ammunition i de slynger og måske også små blider, som blev anvendt i krigshandlingerne på stedet. Begivenhederne på Riber Ulfsborg kan have mindet om Saxos beskrivelse af ødelæggelsen af Harald Kesjas borg ved Roskilde, hvor et særlig vellykket blidekast gjorde det af med centraltårnet.

Udgravningerne på Riber Ulfsborg er *battlefield archaeology*, som har givet et fantastisk indblik i krig og krigsførsel ved midten af 1100-årene. Udgravningerne bringer vigtigt nyt om en af middelalderens kernebegivenheder og giver mulighed for at sætte et kritisk lys på Saxos kulørte og

ensidige beskrivelser af Svend, Knud og Valdemars genvordigheder. Som et helt særligt lykketræf er der ingen tegn på aktivitet på borgen efter ødelæggelsen, som måske fandt sted i 1154, hvor Sven måtte flygte til Tyskland, mens Riber Ulf blev pågrebet af Knud og sendt i fangenskab hos den svenske Kong Sverker. Voldgraven omkring den afbrændte borg groede efter i tørv og forseglede kasteskyts og afbrændt bygningstømmer. På et endnu senere tidspunkt føg der sand ind over området.

(<http://sydvestjyskemuseer.files.wordpress.com/2013/11/sjm200db-157.jpg>)

En afbrændt kam er sammen med lidt keramik de eneste genstandsfund fra borgen. Kammen er fremstillet af skinnebenet fra en ko og tilsvarende kendes i stort tal fra udgravninger i Ribe By. At kammen er brændt tyder på at den gik under med borgen. Hvordan det gik ejeren, kan man kun spekulere over. Foto: Sydvestjyske Museer.

Det er sigende, at traditionen om Riber Ulfs tilknytning til stedet holdt sig levende i byen frem til 1500-årene. At *Ulf Ripensis* har været en overordentlig betydende person i sin samtid fremgår også af, at han optræder i flere sagn og folkeviser. Én af dem fortæller, at han lod opføre en fast borg ved Ribe, som sidenhen faldt ved list. Om det var sådan det foregik, kan undersøgelserne ikke sige med sikkerhed, men mængden af kasteskyts tyder mere på, at der har været tale om særdeles hårde kampe.

Undersøgelserne afsluttes midt i november måned.

Maria Knudsen

Indlægget er udgivet den 4. november 2013 at 11:40. ~~Abogtaltis sendt i Ultrafeed word Press.com / alle kommentarer på dette indlæg via [RSS 2.0-feed](#) ([Hør-kds](#)) skrive en kommentar, eller sende en [trackback](#) fra din egen blog.~~

En kommentar til “Udgravningen af Riber Ulfsborg – en afbrændt træborg ødelagt i 1154?”